

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Slovenská republika je zmluvnou stranou štyroch z piatich kľúčových dohovorov Organizácie spojených národov (OSN), ktoré vytvárajú celosvetový základný právny rámec pre výkon vesmírnych aktivít. Sú nimi Zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, Dohoda o pomoci kozmonautom a ich návrate a o vrátení predmetov vypustených do kozmického priestoru, Dohovor o medzinárodnej zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektami a Dohovor o registrácii objektov vypustených do kozmického priestoru.

Predložený návrh zákona o regulácii vesmírnych aktivít a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov má za cieľ ustanoviť jasné pravidlá v súlade s uvedenými medzinárodnými dohovormi vo vzťahu k vesmírnym aktivitám nielen pre štátne organizácie, ale aj pre záujemcov z priemyselnej sféry, akademickej obce, vedeckých a výskumných organizácií či súkromného sektora, pričom zohľadňuje skutočnosť, že vesmírny priestor je v súčasnosti využívaný stále viac, čo si vyžaduje relevantnú reguláciu a rovnocenné podmienky prístupu do vesmírneho priestoru pre všetkých.

Návrh zákona upravuje vydávanie povolení pre výkon regulovaných vesmírnych aktivít, ich zmenu a ukončenie, regresný nárok štátu pre prípad vzniku škody spôsobenej vesmírnym objektom a podmienky výkonu štátneho dohľadu. Zároveň sa upravuje proces registrácie vesmírnych objektov.

Návrh zákona ako celok nemá negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy. Celkové pozitívne vplyvy na rozpočet verejnej správy aj po vyrubení nového správneho poplatku sú marginálne. Predstavujú odhadovanú sumu 1000 eur ročne vzhľadom na skutočnosť, že sa nepredpokladá enormný nárast záujmu o výkon vesmírnych aktivít na Slovensku v porovnaní s uplynulými rokmi.

Návrh zákona má negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie, vzhľadom na skutočnosť, že upravuje nové povinnosti pre podnikateľské subjekty, ktoré chcú vykonávať aktivity vo vesmírnom priestore.

Návrh zákona nemá sociálne vplyvy, vplyvy na služby verejnej správy pre občana ani na informatizáciu spoločnosti a životné prostredie. Návrh zákona nemá vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K § 1

Návrh ustanovenia sumarizuje predmet úpravy návrhu zákona, ktorým je zadenovanie pravidiel vykonávania regulovaných vesmírnych aktivít v Slovenskej republike, resp. v jej mene. Nie je rozhodujúce, či regulovanú vesmírnu aktivitu bude vykonávať občan, alebo právnická osoba so sídlom v Slovenskej republike. Je bežnou praxou, že občania Slovenskej republiky sa zúčastňujú na vesmírnej aktivite v inom štáte a aj vesmírny objekt, na vypustení ktorého spolupracujú, býva registrovaný iným vypúšťajúcim štátom. Z pohľadu medzinárodných pravidiel je kľúčové vedieť, v ktorom štáte je registrovaný vesmírny objekt a ktorý zaň zodpovedá.

K § 2

Navrhované definície základných pojmov obsahujú všetky pojmy nevyhnutné na nastavenie regulačného rámca.

Regulovanou vesmírnu aktivitou, ktorá má spadať pod reguláciu tohto zákona, je v podmienkach Slovenskej republiky iba uvedenie vesmírneho objektu do prevádzky a jeho vypustenie do vesmírneho priestoru vrátane jeho návratu.

Pokiaľ ide o vesmírny objekt, je potrebné ním rozumieť objekt vo vesmíre, ktorý je vytvorený ako výsledok ľudskej činnosti a treba ním rozumieť vesmírny objekt ako celok. Regulácia sa netýka orgánov štátnej správy, podnikov alebo akademickej obce, ktoré sa podieľajú na vesmírnom programe dodávateľským spôsobom.

Pojem vesmírny odpad zahŕňa len nefunkčný vesmírny objekt alebo jeho súčasti, ktoré sú produktom ľudskej aktivity, nachádzajúce sa vo vesmírnom priestore.

Vesmírny priestor je definovaný ako priestor v stanovenej výške podľa medzinárodných pravidiel nad úrovňou mora vo všeobecnosti, nielen nad územím Slovenskej republiky.

K § 3

Ustanovenie definuje základné pravidlá požiadavky, ktoré musí žiadateľ splniť, ak žiada o vydanie povolenia na vykonávanie vesmírnych aktivít regulovaných zákonom. Cieľom požiadaviek, ktoré návrh zákona definuje je, aby zamýšľané vesmírne aktivity boli vôbec uskutočniteľné, aby splňali požiadavky medzinárodného práva a aby nedošlo k ohrozeniu obrany a bezpečnosti štátu. Návrh zákona predpokladá možnosť výnimiek z niektorých požiadaviek, resp. povinností, ktoré sa týmto zákonom ustanovujú, a to práve pre aktivity, ktoré bude vykonávať samotný štát, t. j. Slovenská republika, v záujme obrany a bezpečnosti.

Pokiaľ ide o údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov podľa odseku 4 prvej vety, sú to údaje ustanovené v § 12 ods. 4 z. č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K § 4

Návrh zákona podrobne definuje, čo musí obsahovať žiadosť o vydanie povolenia na vykonávanie regulovanej vesmírnej aktivity spolu s jej prílohami.

Následne sa ustanovuje, ktoré orgány štátnej správy sa k doručenej žiadosti vyjadrujú ako dotknuté orgány, lehoty a postupy spojené so žiadosťou. Dotknutým orgánom sa umožňuje požiadať o podrobnejšie informácie k žiadosti, ak je to nevyhnutné na jej komplexné posúdenie. Na druhej strane však návrh zákona upravuje určitú hranicu, aby nedochádzalo k neúmernému predlžovaniu lehôt. Cieľom stanovísk dotknutých orgánov je overiť, či pripravovaná regulovaná vesmírna aktivita nepredstavuje bezprostredné ohrozenie obrany a bezpečnosti

Slovenskej republiky, verejného poriadku, bezpečnosti osôb, majetku alebo verejného zdravia alebo či nie je v rozpore s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky alebo so záujmami zahraničnej politiky Slovenskej republiky.

K § 5

Ustanovenie definuje jednotlivé časti, ktoré má obsahovať povolenie na vykonávanie regulovanej vesmírnej aktivity vydávané Ministerstvom dopravy Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo dopravy“). Zákon explicitne nedefinuje dobu, na ktorú sa vydáva povolenie. V praxi má doba platnosti povolenia zodpovedať dobe životnosti vesmírneho objektu, ktorý má byť na základe povolenia vypustený do vesmírneho priestoru.

K § 6

V súvislosti s povolenou regulovanou vesmírnou aktivitou je nevyhnutné nastaviť aj povinnosť prevádzkovateľa oznámiť ministerstvu dopravy všetky zmeny podmienok, za ktorých bolo povolenie vydané, ako aj zmeny vo vykonávaní vesmírnej aktivity a jej ukončenie.

K § 7

Ustanovenie obsahuje postup ministerstva dopravy pri zmene, odňatí alebo zániku povolenia na vykonávanie regulovaných vesmírnych aktivít, postup ministerstva pri stanovení povinností prevádzkovateľa na pokračovanie alebo bezpečné ukončenie vykonávania regulovanej vesmírnej aktivity do času straty platnosti povolenia, vrátane možnosti zveriť vykonávanie regulovanej vesmírnej aktivity inému prevádzkovateľovi s určením osobitného času platnosti povolenia.

Zároveň sa umožňuje predĺžiť platnosť povolenia na vykonávanie regulovanej vesmírnej aktivity, ak prevádzkovateľ preukázal, že vesmírny objekt je naďalej schopný prevádzky.

K § 8

Ustanovenie vypočítava dôvody, v dôsledku ktorých zaniká povolenie na vykonávanie vesmírnej aktivity.

K § 9

Ustanovenie upravuje zriadenie a správu národného registra vesmírnych objektov. Tento register nie je informačným systémom verejnej správy. Register obsahuje údaje v súlade s Dohovorom o registrácii objektov vypustených do kozmického priestoru publikovaným vo vyhláške ministra zahraničných vecí č. 130/1978 Zb.

K § 10

Ustanovenie definuje základné údaje potrebné pre zápis do národného registra vesmírnych objektov a do registra OSN. Ďalej stanovuje lehoty na registráciu a povinnosti prevádzkovateľa informovať ministerstvo dopravy o zmenách, ktoré nastanú počas celej doby výkonu regulovanej vesmírnej aktivity. Volací znak podľa Rádiokomunikačného poriadku Medzinárodnej telekomunikačnej únie je volacou značkou rádiovej stanice umiestnenej na palube vesmírneho objektu.

Súčasne sa ustanovuje povinnosť Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky oznamovať generálnemu tajomníkovi OSN aj každú zmenu týkajúcu sa už zaregistrovaného vesmírneho objektu.

K § 11

V súlade s Dohovorom o medzinárodnej zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektmi (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 58/1977 Zb.) za všetky škody spôsobené

vesmírnymi objektmi na Zemi, lietadlám za letu, ale aj vo vesmíre zodpovedá štát, ktorý je vypúšťajúcim štátom vesmírneho objektu.

Vzhľadom na tento fakt návrh zákona ustanovuje povinnosť poistiť regulovanú vesmírnu aktivitu, čiže vypustenie a prevádzku vesmírneho objektu, pre prípad zodpovednosti za škodu s minimálnou výškou poistného plnenia v súvislosti s vykonávaním povolenej vesmírnej aktivity a tým aj zodpovednosť prevádzkovateľa za škodu spôsobenú v súvislosti s jej vykonávaním. Ak je vesmírny objekt vypustený orgánmi Slovenskej republiky, zodpovednosť za škodu nesú orgány, ktoré vesmírnu aktivitu realizujú.

Návrh zákona upravuje aj podmienky, za ktorých nie je povinnosť poistenia vesmírneho objektu. V skutočnosti vesmírne objekty, ktoré sú menšie a sú skonštruované z materiálov, ktoré zhoria pri vstupe do atmosféry, nie je potrebné poisťovať. Je predpoklad, že ku žiadnej škode nepríde a zároveň nie je v záujme štátu neprimerane kvôli poisteniu zvyšovať náklady na výkon regulovanej vesmírnej aktivity.

K § 12

Ustanovenie upravuje výkon dohľadu nad realizáciou regulovanej vesmírnej aktivity a vymedzuje rozsah oprávnení príslušných orgánov verejnej moci vrátane práv a povinností zamestnanca oprávneného vykonávať dohľad. Súčasne sa ustanovujú práva a povinnosti prevádzkovateľa počas doby vykonávania dohľadu orgánom verejnej moci.

K § 13

Ustanovenie definuje výšku pokút prevádzkovateľovi, resp. subjektu pre prípad neplnenia si povinností vyplývajúcich z tohto zákona, vrátane postupu pri určení výšky pokuty a lehôt splatnosti.

K § 14 až 17

Spoločné ustanovenia definujú vzťah procesov a konaní ministerstva dopravy upravených v zákone o regulácii vesmírnych aktivít voči správne poriadku, spoluprácu a súčinnosť osôb a orgánov v oblasti regulovaných vesmírnych aktivít, ako aj povinnosť dodržiavať opatrenia na zabránenie vzniku vesmírneho odpadu. Ustanovenie vo všeobecnosti definuje povinnosť prevádzkovateľa dodržiavať primerané opatrenia na obmedzenie vzniku vesmírneho odpadu. V súčasnosti existuje len usmernenie Výboru pre mierové využívanie vonkajšieho vesmíru (COPUOS), ktoré však podľa medzinárodného práva nie je záväzné.

Prevádzkovateľ je povinný v prípade vesmírneho objektu spĺňajúceho podmienky podľa § 11 ods. 2 poskytovať údaje a výstupy získané regulovanou vesmírnou aktivitou určeným ministerstvám. Forma poskytnutia týchto údajov dotknutým ministerstvám môže byť upravená v samotnom povolení v rámci podmienok vykonávania regulovanej vesmírnej aktivity určených ministerstvom dopravy.

K § 18

Prechodné ustanovenie deklaruje, že vesmírne objekty, ktoré sú už v registri OSN registrované ako objekty vypustené Slovenskou republikou ku dňu účinnosti zákona, sa považujú za vesmírne objekty registrované podľa tohto zákona.

K Čl. II

Vzhľadom na skutočnosť, že návrh zákona zavádza nové úkony orgánov štátnej správy, navrhuje sa aj doplnenie sadzovníka správnych poplatkov. Správne poplatky sa navrhujú za činnosti, ktoré predstavujú administratívne úkony, ale aj reálne posúdenie skutočností viazaných k žiadostiam a súčinnosť iných relevantných orgánov štátnej správy.

K Čl. III

Účinnost' zákona sa navrhuje od 1. januára 2025.